

ปกครองตนเองดังกล่าวนี้ ไม่มีสิทธิและอำนาจของตนเองมาโดยกำเนิด⁴ และไม่ได้เกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ คงอยู่อย่างธรรมชาติ และไม่ได้ตายไปโดยธรรมชาติ⁵ แต่ถือกำเนิดมาโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายของรัฐ ดังนั้นรัฐบาลส่วนกลางจึงมีอำนาจที่จะเข้าแทรกแซงและควบคุมได้ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ และเรื่องนี่ก็เป็นที่ยอมรับและเคยมีคำพิพากษาของศาลสูงในสหรัฐอเมริกาได้พิพากษาไว้เช่นนั้น จึงเห็นได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่ารูปแบบใดจะต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลส่วนกลางเสมอไม่มากนักน้อย ถ้าองค์การปกครองตนเองดังกล่าวเป็นอิสระโดยไม่ถูกควบคุมแล้ว ก็ถือว่าท้องถิ่นนั้นไม่ใช่หน่วยย่อยของรัฐบาลส่วนกลาง แต่มีสภาพเป็นรัฐ หรือมลรัฐอิสระ

สำหรับของเขตในการควบคุม จะเข้มแข็งหรือหย่อนคลายเพียงใดนั้น จะวางเป็นหลักไว้ให้เป็นการตายตัวตลอดไปไม่ได้ จำจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์ กล่าวคือ

1. ถ้าเห็นว่าเมื่อใดเอกภาพของรัฐจะเสื่อมคลายหรือเป็นอันตรายไป หรือมีภาวะฉุกเฉิน ซึ่งกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐแล้ว ก็ต้องควบคุมท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดและเข้มแข็ง

2. นอกจากนี้ยังจะต้องพิจารณาถึงขั้นแห่งความรู้ความสามารถของราษฎรด้วย ถ้ามีความรู้ ความสามารถน้อย ก็ต้องมีการควบคุมโดยใกล้ชิดเช่นเดียวกัน หากปล่อยอำนาจให้ผู้ไม่มีความรู้เพียงพอปกครองท้องถิ่น ย่อมจะเกิดผลร้ายแก่ท้องถิ่นนั่นเอง

3. อีกประการหนึ่ง กิจการที่จะมอบหมายให้ท้องถิ่นจัดทำนั้น ก็จำเป็นจะต้องพิจารณาถึง ความจำเป็นในทางเทคนิคและวิชาการว่าจะเกินกำลังและความสามารถของท้องถิ่นหรือไม่⁶

ในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นก็ต้องมีขอบเขตจำกัดเช่นกัน รัฐไม่ควรจะให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นนั้น ๆ โดยไม่จำกัด จำเป็นจะต้องมีการควบคุมไว้เสมอ ทั้งนี้ เพราะมีกิจการบางอย่างไม่อาจกระจายอำนาจไปให้ท้องถิ่นดำเนินการได้ ที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยสาเหตุ-

(1) การกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น เป็นการมอบแต่เฉพาะอำนาจปกครองบางอย่าง อันเป็นอำนาจบริหารให้แก่ท้องถิ่นเท่านั้น มิได้เป็นการมอบหมายอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการให้ด้วย กฎหมายที่ออกใช้ก็ใช้บังคับได้ตลอดทั้งประเทศ และท้องถิ่นก็ไม่มีอำนาจที่จะตั้งศาลของตนเองได้ หรือแม้แต่อำนาจปกครองก็มีได้รับมอบหมายไปทั้งหมด เป็นต้นว่าท้องถิ่นไม่อาจจะใช้กำลังทหารและกำลังตำรวจดำเนินการบังคับได้เองโดยอิสระ กำลังเหล่านี้ยังคงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลส่วนกลาง

⁴Eugen Mequillin, *Law of Municipal Corporation* (Chicago : Collagham and Company, 3rd edition, VOI. 2, 1949), P.330

⁵W. ERIC Jackson, *op.cit.*, P.181

⁶ กาญจนดล. 182

(2) การกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น ยังคงรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของรัฐไว้

(3) รัฐอาจจำกัดอำนาจองค์การฝ่ายปกครองและอาจถอนคืนอำนาจที่ได้มอบให้ไปแล้วอย่างไรก็ได้⁷

สรุปได้ว่ารัฐบาลท้องถิ่นตั้งขึ้นมาในลักษณะ Creative of the State กล่าวคือ รัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดให้มีขึ้น เพราะฉะนั้นอำนาจในการปกครองตนเอง (Autonomy) จึงมีได้เท่าที่รัฐบาลกลางได้กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น⁸ อำนาจปกครองตนเองของรัฐบาลท้องถิ่นนั้นจะมากหรือน้อยก็สุดแต่กฎหมายจะกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลท้องถิ่นจะมีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เช่นรัฐบาลกลางไม่ได้⁹ เพราะจะเท่ากับทำให้เกิดรัฐซ้อนรัฐขึ้นมาในประเทศของตน

เมื่อรัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดให้รัฐบาลท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ การที่จะให้เล็กล้มรัฐบาลกลางก็ย่อมจะทำได้ และยิ่งพิจารณาได้อีกว่า อำนาจปกครองตนเองของรัฐบาลท้องถิ่นจะมีมากหรือน้อยเพียงใด ดูได้จากกฎหมายที่รัฐบาลกลางออกใช้บังคับ ถ้าหากรัฐบาลกลางกำหนดให้มีกฎหมายควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลท้องถิ่นมาก อำนาจในการปกครองตนเองของรัฐบาลท้องถิ่นก็มาก แม้กระนั้นก็ตาม รัฐบาลท้องถิ่นจะไม่มีอำนาจปกครองตนเองเสียเลยก็ไม่ได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายกำหนดให้รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจตราเทศบัญญัติอากรมหรสพได้ในอัตราหนึ่ง ฉะนั้นรัฐบาลท้องถิ่นจะกำหนดอัตราเทศบัญญัตินี้ได้ไม่เกินจำนวนในอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ นั่น ก็เป็นเช่นนี้ก็เพราะรัฐบาลท้องถิ่นมีฐานะเป็น Creative of the State โดยรัฐบาลกลาง¹⁰

ในเรื่องเกี่ยวกับ Autonomy ของรัฐบาลท้องถิ่นนี้ ได้มีคำพิพากษาของ State Supreme Court คือคดีระหว่าง City of Clinton VS. Cedar Rapids and Missom Railroad Company. 24 Iowa. 455 (1868) ได้ตัดสินคดีโดยท่านผู้พิพากษา John F. Dillon และก็ได้เป็นที่รับรองกันโดยทั่วไปว่าเป็น Dillon's Rule กล่าวคือ¹¹ "Municipal Corporation owe their origin to, and derive

⁷ Ibid, หน้า 182

⁸ Austin F. Macdonold. **State and Local Government in United States of America** (New York : Vail-Ballon Press. Inc., 1955) P.46

⁹ Charles R. Atdain. **Governing Urban America** (New York : McGraw-Hill Back Company Inc. Press 1955), P.139

¹⁰ Ibid, P.143

¹¹ Charles M. Kneier and guy Fox. **Reading in Municipal government and Administration** New York : Rine hart & company, Inc., 1953) P.72

their powers and rights wholly from the legislature. It breathes into them the breath of life, without which they cannot exist. As it creates, so may it destroy. If it may destroy, it may abridge and control. Unless there is some constitutional limitation on the right ....”

สรุปความหมายได้ว่า:-

“รัฐบาลท้องถิ่นย่อมมีอำนาจปกครองตนเองและใช้อำนาจนั้นได้เต็มที่เท่าที่กฎหมายกำหนดไว้ อำนาจนี้เท่ากับว่าทำให้รัฐบาลท้องถิ่นสามารถบริหารงานอยู่ได้ ถ้ารัฐบาลท้องถิ่นปราศจากเสียซึ่งอำนาจในการปกครองตนเอง ก็ไม่สามารถจะบริหารงานนั้น ๆ รัฐบาลท้องถิ่นเมื่อถูกตั้งขึ้นมาได้ ก็อาจจะถูกสั่งให้เลิกล้มได้ กล่าวคือ ถ้ารัฐบาลท้องถิ่นถูกควบคุมและบั่นทอนอำนาจก็เท่ากับว่าถูกสั่งให้เลิกล้ม เว้นเสียแต่ว่าจะถูกจำกัด (Limitation) ให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น...”

โดยสภาพทั่ว ๆ ไปแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นย่อมจะตั้งขึ้นโดยมีกฎหมายกำหนดไว้ ลักษณะของกฎหมายอาจจะแตกต่างกันไปสุดแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นรัฐบาลท้องถิ่นจึงมีหลายแบบต่างกัน อย่างไรก็ตาม บางกรณีอาจจะเป็นไปได้ที่รัฐบาลท้องถิ่นเกิดขึ้นโดยไม่มีกฎหมาย⁵ (อาจจะไม่มีแต่ท้องถิ่นนั้นไม่รู้) ตัวอย่างเช่น สมมุติว่า ประชาชนในนครหนึ่ง คิดว่าชุมชนของเขามีการดำเนินการในลักษณะบริษัทขึ้น (Incorporated) เพื่อดำเนินของท้องถิ่นในอย่างใดอย่างหนึ่ง และได้ปฏิบัติการไปเช่นนั้น เป็นเวลาต่อเนื่องกันมานาน แต่ต่อมาทราบทีหลังว่า บริษัทนั้นดำเนินงานไม่ได้เป็นไปตามข้อกำหนดของ Charter ดังนั้นสภาพทั่ว ๆ ไปของบริษัทนั้นจึงไม่อยู่ในลักษณะที่จะเป็นรัฐบาลท้องถิ่น

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าจะถือเอาว่า การปฏิบัติงานของบริษัทที่ผ่านมานั้นไม่ถูกต้อง และจะไปปลับล้างการกระทำของบริษัทที่ผ่านมาแล้วนั้น ก็ย่อมเป็นการไร้เหตุผล เนื่องจากเหตุที่ว่าข้อกำหนดซึ่งสภานิติบัญญัติใช้บังคับอยู่ในเวลานั้นว่า ถ้าชุมชนที่สมมุตินี้จะเป็นเช่นนครแท้จริง ศาลก็จะพิพากษาว่า อาณาบริเวณของชุมชนนั้นเป็นรัฐบาลท้องถิ่นโดย **พฤตินัย** แม้ว่าความจริงจะไม่ได้เป็นไปตาม **นิตินัย** ก็ตาม (The courts will say that the area is a municipal corporation de facto (in fact) even though not de jure (in law))

---

⁵Adrain, *op. cit.* P. 144

“Municipal Corporation,” Said the Supreme court of Illinois in an important decision,

“Are those called into existence either that the direct request or by consent of the persons Composing them quasi-municipal Corporations, such as countries and townships are at most best local organizations which are created by general law, without the consent of the inhabitants there of, for the purpose of the civil and political of government, and ther are invested without few Charactivisties of corporate existence there are, in other words, Local subdivision of state created by the survereign power of the state of its own will, without regard to the wishes of the people inhabitance them. A Manucipal Corporation is created principally for the advantage and convenience of the people of the locality .....”¹¹

สรุปความหมายได้ว่า องค์การปกครองท้องถิ่นนั้นย่อมตั้งขึ้นมาโดย General Law ไม่ได้ตั้งขึ้นโดยประชาชนเพื่อความมุ่งหมายให้มีอำนาจการบริหารและทางการเมือง กล่าวคือ องค์การท้องถิ่นนั้นมีฐานะเป็นหน่วยรองของรัฐบาล (Subordinate Unit) โดยรัฐบาลตั้งขึ้นมา (Creative of the State) ให้มีอำนาจเป็นอิสระที่จะกระทำได้ตามขอบเขตของกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทะนุบำรุงความสะอาดกลบคายให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ¹²

¹¹ Ibid, P.47

¹²สรุปความหมายโดยผู้เขียน

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

ในระยะเริ่มแรกภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ประเทศไทยเราซึ่งได้เปลี่ยนรูปแบบของการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 และได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นมาในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นเป็นลำดับแรกแต่ไม่สามารถจะกำหนดให้มีเทศบาลทุกท้องถิ่น ได้คงมีในบางแห่งเท่านั้นเอง เพราะมีอุปสรรคในการจัดตั้ง เนื่องจากมีปัญหาต่างๆ มากมาย ฉะนั้นรัฐบาลจึงได้หยุดขังการจัดตั้งรูปแบบเทศบาล ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติสุขาภิบาลขึ้นมาอีก เพราะเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลนั้นมีปัญหามากมายไม่สามารถที่จะขยาย จึงได้มีการจัดตั้งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ง่ายกว่า คือ สุขาภิบาลขึ้นมา อย่างไรก็ตามการตั้งเขตการปกครองในรูปแบบเทศบาลหรือสุขาภิบาลเจริญอยู่แต่เฉพาะในท้องถิ่น เฉพาะในบางจุดเท่านั้น ท้องที่ส่วนใหญ่ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ไม่เจริญด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ร่างกฎหมายขึ้นมาอีกฉบับหนึ่งเพื่อจัดตั้งรูปแบบการปกครองท้องถิ่น เพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำดังกล่าว โดยออกกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำในรูปแบบการจัดตั้งเทศบาลและสุขาภิบาลนั่นเอง

อย่างไรก็ดี ในการที่จะศึกษากฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยให้ได้แจ่มชัด จะต้องพิจารณาศึกษาถึงความเป็นมาแต่เดิมทางประวัติศาสตร์เสียก่อน เพราะจะทำให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจถึงลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

เป็นที่ทราบและยอมรับกันในทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยว่าการปกครองตั้งแต่สมัยโบราณเป็นไปในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute Monarchy) ประมาณ พ.ศ. 1800-2475 กล่าวคือ ราษฎรถูกปกครองในระบอบนี้ยาวนานประมาณ 675 ปี การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 สถาปนากระทรวงมหาดไทย-สังคมและการเมืองในรูปแบบใหม่ ราษฎรไม่สามารถจะปรับตนเองให้เข้ากับระบอบนี้ได้เพราะเคยตกอยู่กับระบบการปกครองในรูปแบบเดิม อุดมการณ์ที่สำคัญแบบเดิมนั้น ก็ได้แก่ลักษณะของการปกครองแบบ “บิดา กับ บุตร” (Paternalism) แต่การปกครองในระบบนี้ถือว่า ผู้ใหญ่เป็น “พ่อ” ผู้ใหญ่แต่ละชั้นๆ มีอำนาจการปกครองลดหลั่นกันลงมา สำหรับการจัดองค์การปกครองในสมัยโบราณนี้ แบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน (เขตราชธานี) และหัวเมืองชั้นนอก หัวเมืองชั้นในนั้นปกครองโดยอำนาจของกษัตริย์ ส่วนหัวเมืองชั้นนอก เจ้าเมืองเป็นผู้มีอำนาจปกครอง

ส่วนประเทศราชที่ถือว่าเป็นชั้นนั้นอยู่นอกเขต หัวเมืองชั้นนอกซึ่งถือว่าไม่ใช่ราช-

อาณาเขตของประเทศ เพียงแต่ปีหนึ่ง ๆ มีหน้าที่จะต้องส่งเครื่องราชบรรณาการ (ส่วย) มาให้เท่านั้น

ฐานะถึงความสำคัญระหว่างผู้ปกครอง (King) และราษฎร

พระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นพ่อของคนทั้งประเทศ ข้าราชการมีฐานะเป็นลูกของพ่อ แต่ก็มีฐานะไม่แตกต่างจากราษฎร ทุก ๆ คนถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นพ่อทั้งหมด การปกครองเน้นไปเฉพาะเรื่องราชธานีเท่านั้น เมืองต่าง ๆ นอกเขตราชธานียึดถือการปกครองแบบเดียวกัน การปกครองสมัยดังกล่าวเป็นอิสระเสรีเช่น ใครใคร่ค้าช้างค้า, ค้าม้าค้า, วัวควายค้า ไม่เสียภาษี

ต่อมาในปี พ.ศ. 1893 เข้าสมัยอยุธยาคือเริ่มแต่พ.ศ. 1893 ขึ้นมาเรื่อย ๆ ราชธานีสุโขทัยอ่อนกำลังลง อยุธยาจึงแข็งเมืองขึ้นและในที่สุดสุโขทัยก็พ่ายแพ้กรุงศรีอยุธยา แต่กรุงศรีอยุธยานั้นมีวัฒนธรรมในรูปแบบเขมร, อินเดีย อำนาจปกครองอยู่กับพระมหากษัตริย์ แต่อุดมการณ์การปกครองเปลี่ยนไป ไม่ใช่การปกครองแบบพ่อ-ลูก แต่เป็นแบบนายกับบ่าว, จ้าวกับไพร่ มีระบบจ้าวขุนมูลนายโดยแท้ มรดกทางการปกครองนี้ยังมีอิทธิพลในการบริหารอยู่ในวงราชการเรามากมาย พระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นเทวดา คือเป็น Celestial Doing (เทียบเท่าโพธิสัตว์) ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์และราษฎรจึงห่างกัน (Non-touchable) แนวความคิดนี้ถือเป็นกฎมณเฑียรบาล ดังเช่นกรณีพระนางเรือล่มต้องจมน้ำตาย เพราะใครจะไปถูกต้องตัวไม่ได้ ผลที่สุดก็ต้องตายหมด ที่เป็นเช่นนี้เพราะทุกอย่างต้องตกอยู่ใต้การปกครองโดยเด็ดขาด

เขตการปกครองในสมัยอยุธยานั้นไม่ต่างจากสุโขทัย คือมีเขตราชธานี (แต่ขยายให้กว้างขึ้น) และให้มีหัวเมืองชั้นนอกเรียกว่าหัวเมืองเจ้าพระยามหานคร

ข้อแตกต่างก็คือ การควบคุมในหัวเมือง ชั้นนอกนั้น สมัยสุโขทัยไม่เคยควบคุมโดยตรง แต่ยุคนี้คุมได้โดยจัดข้าราชการไปคุมหัวเมืองต่าง ๆ แล้วให้อยู่ภายใต้การปกครองโดยตรง เจ้าเมืองจึงมีฐานะเป็นข้าราชการ ทุกคนต่างมีฐานะคือมีศักดินา ด้วยวิธีการนี้ จึงวัดความแตกต่างกันได้ด้วยของชั้นคน คนธรรมดามีศักดินาถือไร่ได้ 25 ไร่ และเจ้านายข้าราชการก็มีการถือศักดินามากขึ้น เจ้านายอาจจะถือศักดินา 10,000 ไร่ ก็อาจจะเป็นได้

ฐานะถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายและราษฎรนั้นมีสภาพยากไร้ เพราะการปกครองใช้อำนาจเด็ดขาด ถืออำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นที่ตั้ง การปกครองดูแลใช้อำนาจอย่างรุนแรง มีการตั้งศักดินา ดังนั้นคนทุก ๆ คนมีฐานะของตนโดยวัดด้วยศักดินา (สิทธิที่จะครอบครองพื้นดินได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย) และเมื่อคนเกิดมาถ้าเป็นลูกทาสจะสืบเชื้อสายเป็นทาส ลักษณะ

ชนชั้นของสังคมจะปรากฏในรูปแบบดังนี้ -

- ก. ชนชั้นพระมหากษัตริย์
- ข. ชนชั้นขุนนางข้าราชการ
- ค. ชนชั้นราษฎรทั่ว ๆ ไปไม่ใช่ทาสหรือมีฐานะเป็นไพร่ และมีพวกอื่น ๆ อีก
- ง. ชนชั้นทาส

ดังนั้นสภาพสังคมของประเทศ พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของประเทศ ราษฎรถือว่า มีชีวิตอยู่โดยการพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ประชาชนที่ไม่ใช่ชนชั้นทาสนั้น มีศักดินาอย่างมาก ไม่เกิน 25 ไร่ (ทำนา) ไพร่หัวงาน (คือไพร่ชั้นหัวหน้า) ถ้าไพร่ธรรมดา ๆ โดยมีครอบครัว (ไพร่มีครัว) มีศักดินาได้ 20 ไร่ และถ้าไม่มีครอบครัว (ไพร่งาน) มีฐานะ 15 ไร่ และถ้าเป็นไพร่เลว (คนใช้) ศักดินา 10 ไร่ และถ้าเป็นทาส, ยากจน ฯลฯ มีได้ 5 ไร่ ถ้าเป็นข้าราชการ ขุนนาง หลวง พระยา อย่างน้อยจะได้ศักดินา 400 ไร่ ขึ้นไป ถ้าเป็นเชื้อพระวงศ์จะได้ศักดินาถึง 100,000 ไร่และมีสิทธิใช้แรงงานราษฎรได้ด้วย ระบบการปกครองดังกล่าวราษฎรสมัยก่อนจึงแล้งแค้น และราษฎรมีความกลัวจากการถูกปกครอง

ครั้นถึงยุคสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วิธีของการปกครองได้มีการเปลี่ยนรูปแบบทั้งหมด ในด้านการปกครองมีการจัดตั้งกระทรวง-มหาดไทยขึ้น โดยมีมณฑลต่าง ๆ ขึ้นตรงอยู่กับกระทรวงนี้ แต่ละมณฑลก็มีจังหวัด และอำเภอ เป็นหน่วยงานปกครอง ผู้ว่าราชการมณฑลก็คือ สมุห์เทศภิบาล อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับบรรดาศักดิ์ก็ยังไม่ยกเลิก ยังมีศักดินาซึ่งอยู่ต่อมาภายหลังได้ถูกยกเลิกไปโดยปริยายจนสิ้นรัชกาล

การปกครองในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยุคสมัยรัชกาลที่ 6-7 มีแนวโน้มเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดความเจริญทางวัฒนธรรมจากตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อการปกครองมากมาย การเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเช่นมีการใช้นามสกุล มีการทดลองวิธีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยที่เรียกว่า “ดุสิตธานี” มีการบังคับให้ราษฎรจะต้องศึกษาเล่าเรียนหนังสือชั้นประถมและสนับสนุนให้มีการศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย ในด้านการบริหารราชการนั้น ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนขึ้นมีการบรรจุแต่งตั้งและการบริหารราชการโดยยึดระบบคุณธรรม (Merit System) ซึ่งต่อมาก็ถึงสมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรนั่นเอง อย่างไรก็ตามท่ามกลางบรรยากาศแห่งประชาธิปไตย ราษฎรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจซึ่งถึงคำว่า “ประชาธิปไตย” คืออะไร การปรับตัวทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ-การเมืองของราษฎรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ราษฎรในส่วนภูมิภาคไม่อาจจะ

ปรับตนเองให้เข้าได้กับระบบการปกครองในรูปแบบนี้เลย ทั้งนี้การจัดตั้งเทศบาลที่ดี, สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งถือว่าเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีลักษณะแตกต่างกันระหว่างเขตพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เหมาะสมและมุ่งเน้นให้ราษฎรสามารถวางรากฐานเข้าใจถึงระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั่นเอง.

พระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2498
เป็นปีที่ 10 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พุทธศักราช 2481 พระราชบัญญัติสภาจังหวัด (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485 พระราชบัญญัติสภาจังหวัด (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2487 และบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้ง หรือขัดกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“จังหวัด” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด

“กิจการส่วนจังหวัด” หมายความว่า กิจการที่แยกเป็นส่วนต่างหากจากราชการแผ่นดิน ซึ่งมีบทบังคับในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการส่วนจังหวัด” หมายความว่า ข้าราชการที่ปฏิบัติกิจการส่วนจังหวัดและได้รับเงินเดือนโดยมีอัตราเงินเดือนและตำแหน่งในงบประมาณที่ตั้งทางจังหวัด

“ทรัพย์สินส่วนจังหวัด” หมายความว่า ทรัพย์สินที่ทางจังหวัดหามาได้โดยตรงและไม่ต้องส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน และให้รวมตลอดถึงทรัพย์สินซึ่งจะได้มีกฎหมายระบุไว้ว่าเป็นทรัพย์สินส่วนจังหวัด

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคล มีสภาจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินกิจการส่วนจังหวัด ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

สภาจังหวัด

มาตรา 6 ในจังหวัดหนึ่งให้มีสภาจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นใด ซึ่งกำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของสภาจังหวัด

มาตรา 7⁽¹⁾ สภาจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกินสองแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกได้สิบแปดคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่าสองแสนคนแต่ไม่เกินห้าแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกได้ยี่สิบสี่คน จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่าห้าแสนคน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกได้สามสิบคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไป ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกได้สามสิบหกคน

ในอำเภอหนึ่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดได้หนึ่งคน เมื่อได้รวมจำนวนสมาชิกตามเกณฑ์นี้แล้ว ยังไม่ครบจำนวนสมาชิกที่จะมีการเลือกตั้งได้ตามวรรคสอง ให้ดำเนินการดังนี้ เอาจำนวนสมาชิกที่จังหวัดจะพึงมีได้ไปหารจำนวนราษฎรทั้งจังหวัด ได้ผลลัพธ์เท่าใดให้ถือเป็นเกณฑ์สำหรับคำนวณสมาชิกเพิ่ม โดยอำเภอใดมีจำนวนราษฎรมากที่สุดให้อำเภอนั้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน แล้วให้เอาผลลัพธ์ดังกล่าวหักจำนวนราษฎรของอำเภอนั้น เหลือเท่าใดให้ถือเป็นจำนวนราษฎรของอำเภอนั้น ในการพิจารณาเพิ่มสมาชิกที่ยังขาดจำนวนอยู่และให้กระทำ

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พร.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2510

ดังนี้ต่อไปจนได้สมาชิกครบจำนวน

มาตรา 8¹ สมาชิกสภาจังหวัดให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี แต่ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดขึ้นแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่างภายในกำหนดเก้าสิบวัน แต่สมาชิกสภาจังหวัดที่เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดว่างลงก่อนถึงกำหนดออกตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่เลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้

มาตรา 9 ในการยุบและการรวมเขตการปกครองของจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ถ้าเป็นการยุบและรวมเขตการปกครองทั้งอำเภอ ให้บรรดาสมาชิกสภาจังหวัดซึ่งได้รับเลือกตั้งจากอำเภอที่รวมเข้าไว้ใน การปกครองของจังหวัดใดเป็นสมาชิกสภาจังหวัดแห่งจังหวัดนั้น จนกว่าสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงตามความในมาตรา 12

มาตรา 10 ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาจังหวัดต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาจังหวัดว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งจะซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของจังหวัด

มาตรา 11 สมาชิกสภาจังหวัดย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตจังหวัดนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา 12² สมาชิกภาพแห่งสภาจังหวัดย่อมสิ้นสุดลงเมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามวาระ หรือยุบสภาจังหวัด

(2) ตาย

(3) ลาออก โดยยื่นใบลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(4) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออก โดยปรากฏว่าต่อมาเป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด หรือ

(5) สภาจังหวัดวินิจฉัยให้ออกจากตำแหน่งโดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่สภา หรือกระทำการอันอาจเสื่อมเสียประโยชน์ของจังหวัด มติในข้อนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

² มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

มาตรา 13 ให้สภาจังหวัดเลือกตั้งสมาชิกสภาเป็นประธานสภาหนึ่งคนและเป็นรองประธานหนึ่งคน

มาตรา 14 ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาจังหวัด รองประธานมีหน้าที่กระทำการแทนประธานในเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา 15 ในเมื่อประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานการประชุมในคราวประชุมนั้น

มาตรา 16² ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภาจังหวัดกำหนด

การประชุมสภาจังหวัดครั้งแรก ต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเก้าสิบวันนับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเสร็จแล้ว

มาตรา 17¹ ภายใต้บังคับมาตรา 16 สมัยประชุมสามัญให้มีกำหนดสิบห้าวัน แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะให้ปิดสมัยประชุมก่อนกำหนดหรือจะให้ขยายเวลาสมัยประชุมออกไปอีกก็ได้

มาตรา 18 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาจังหวัดตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม

มาตรา 19² เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเรียกประชุมสภาจังหวัดเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ หรือเมื่อสมาชิกสภาจังหวัดมีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง เข้าชื่อทำคำร้องขอยื่นต่อประธานสภาจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกประชุมสภาจังหวัดเป็นการประชุมสมัยวิสามัญภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความร้องขอดังกล่าว จากประธานสภาจังหวัด

สมัยประชุมวิสามัญให้มีกำหนดเจ็ดวัน แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะให้ปิดสมัยประชุม

²มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2510

²มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2510

ก่อนกำหนดหรือจะให้ขยายเวลาสมัยประชุมออกไปอีกก็ได้

มาตรา 20 ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาจังหวัด

มาตรา 21 การประชุมทุกคราวต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง จึงเป็นองค์ประชุม

มาตรา 22 การลงมติวินิจฉัยข้อปรีกษานั้นให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณวันไว้ แต่เรื่องซึ่งมีบัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาจังหวัดคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 23 การปรึกษาหารือในสภาจังหวัด ต้องเป็นกิจการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภานั้นโดยเฉพาะห้ามปรึกษาหารือในเรื่องนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือเรื่องที่ฝ่าฝืนกฎหมาย

มาตรา 24 การประชุมของสภาจังหวัดย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาจังหวัด แต่การประชุมลับก็ย่อมมีได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดร้องขอ หรือสมาชิกรวมกันไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมร้องขอ

มาตรา 25³ สมาชิกย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการจังหวัดในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ของราชการบริหารส่วนจังหวัดได้

นอกจากตั้งกระทู้ถามในสภาแล้ว สมาชิกสภาจังหวัดย่อมมีสิทธิสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานในอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนภูมิภาค คำสอบถามและการตอบให้บันทึกหรือทำเป็นหนังสือเสนอกระทรวงทบวง กรมที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของจังหวัดหรือเกี่ยวกับนโยบายราชการบริหารส่วนกลาง

มาตรา 26 ผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดซึ่งกระทรวงทบวง กรม ส่งมาประจำจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีหน้าที่ไปประชุมสภาจังหวัด และมีสิทธิแสดงความเห็นเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

³แก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

หมวด 2

คณะกรรมการสภาจังหวัด

มาตรา 27 สภาจังหวัดมีอำนาจเลือกสมาชิกเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกสภา หรือมิได้เป็นสมาชิกก็ตามเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภา แล้วรายงานต่อสภา

ในการประชุมสภาจังหวัดครั้งแรก ให้สภาจังหวัดเลือกสมาชิกเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา เพื่อพิจารณาการให้ความเห็นชอบในการออกข้อบัญญัติชั่วคราวตามความในมาตรา 37

มาตรา 28 การประชุมของคณะกรรมการตามมาตรา 27 ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมคณะกรรมการสภาจังหวัดให้ใช้ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาจังหวัดโดยอนุโลม

หมวด 3

ผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา 29 ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 45 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่ปฏิบัติการตามมติของสภาจังหวัด

มาตรา 30¹ ให้จังหวัดมีข้าราชการส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา และมีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาองจากผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้นายอำเภอตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด และมีหน้าที่ในการบริหารกิจการส่วนจังหวัดในเขตอำเภอนั้น

ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายอำเภอมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการส่วนจังหวัดตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พร.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2509

จังหวัดแบ่งการบริหารออกเป็น

(1) สำนักงานเลขานุการจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของจังหวัด มีเลขานุการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบงานในหน้าที่

(2) ส่วนต่าง ๆ ซึ่งจังหวัดตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการส่วนจังหวัดในส่วนนั้น มีหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบงานในหน้าที่

มาตรา 30 ทวิ¹ ข้าราชการส่วนจังหวัดมีสองประเภท

(1) ข้าราชการส่วนจังหวัดสามัญ ได้แก่ข้าราชการส่วนจังหวัด ซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนในอัตราสามัญ แต่ไม่รวมถึงข้าราชการครูส่วนจังหวัด

(2) ข้าราชการครูส่วนจังหวัด ได้แก่ข้าราชการส่วนจังหวัดซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนประจำในสถานศึกษาของจังหวัดหรือดำรงตำแหน่งอื่น ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้บริหารและให้การศึกษาในสถานศึกษาของจังหวัด

ข้าราชการส่วนจังหวัดมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน และให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัดคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.จ.” ประกอบด้วยรัฐมนตรีเป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน อธิบดีกรมการปกครอง ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการและให้ก.จ.ตั้งเลขานุการหนึ่งคน

ให้ ก.จ. มีฐานะและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้สำหรับคณะรัฐมนตรี และก.พ. และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) ออกกฎ ก.จ. ข้อบังคับ หรือระเบียบในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดให้ออกกฎ ก.พ. ข้อบังคับ หรือระเบียบในระหว่างที่ยังไม่ได้ออกกฎ ก.จ. ข้อบังคับ หรือระเบียบ ให้นำกฎ ก.พ. ข้อบังคับ หรือระเบียบว่าด้วยเรื่องนั้น ๆ มาใช้บังคับเป็นกฎ ก.จ. ข้อบังคับ หรือระเบียบโดยอนุโลม

(ข) ตั้งคณะอนุกรรมการวิสามัญ เรียกโดยย่อว่า “อ.ก.จ. วิสามัญ” เพื่อทำการใด ๆ แทนได้

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พร.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2523

(ค) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.จ.

(2) ให้มีคณะอนุกรรมการสามัญประจำจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “อ.ก.จ. จังหวัด” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการจังหวัด และหัวหน้าส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดเป็นอนุกรรมการ และให้ อ.ก.จ. จังหวัดตั้งเลขานุการหนึ่งคน ให้ อ.ก.จ. จังหวัดมีหน้าที่ช่วย ก.จ.ปฏิบัติการในจังหวัดนั้น ตามที่ ก.จ.มอบหมาย และให้ อ.ก.จ. จังหวัดมีฐานะและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดไว้สำหรับ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม และ อ.ก.พ.จังหวัด ด้วย

(3) ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการส่วนจังหวัด ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ สำหรับนายกรัฐมนตรีด้วย

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการส่วนจังหวัด ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ สำหรับรัฐมนตรีเจ้าสังกัดปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย

(4) ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น ก.จ. จะดำเนินการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนข้าราชการส่วนจังหวัดสามัญขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นก็ได้

(5) ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น จะตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อกำหนดตำแหน่งการให้ได้รับเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์ ของข้าราชการครูส่วนจังหวัดเป็นอย่างอื่นก็ได้
มาตรา 30 ตริ¹ เพื่อประโยชน์แก่ราชการของจังหวัด กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งโอนข้าราชการส่วนจังหวัดไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการส่วนจังหวัดในระดับที่ไม่สูงกว่าเดิม และรับเงินเดือนในขั้นที่ไม่สูงกว่าเดิมในอีกจังหวัดหนึ่งได้

มาตรา 30 จัตวา² เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกระทรวงมหาดไทยจะแต่งตั้งข้าราชการไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใดเป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากความเป็นข้าราชการ และคงได้รับเงินเดือนทางสังกัดเดิม ถ้าแต่งตั้งข้าราชการสังกัดกระทรวงอื่น ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับกระทรวงเจ้าสังกัดก่อนแต่งตั้ง ในกรณีเช่นนี้ให้ข้าราชการผู้ได้รับแต่งตั้งมีฐานะเสมือนเป็นข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งตนมาดำรงตำแหน่งทุกประการ

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2521

²มีการเพิ่มเติม มาตรา 30 จัตวา มาตรา 30 เบญจ โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2509

มาตรา 30 เบื้อง เมื่อเป็นการสมควรจะตราพระราชกฤษฎีกา ให้ข้าราชการส่วน
จังหวัดมีสิทธิอย่างอื่นบรรดาที่กฎหมายให้ไว้แก่ข้าราชการพลเรือนก็ได้

หมวด 4

อำนาจหน้าที่ส่วนจังหวัด

มาตรา 31¹ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย จังหวัดอาจดำเนินการส่วนจังหวัดภายใน
เขตจังหวัด นอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล ดังต่อไปนี้

- (1) การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (2) การศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมวัฒนธรรม
- (3) การสาธารณสุข
- (4) การป้องกันโรค การบำบัดโรค และการจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล
- (5) การจัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
- (6) การจัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (7) การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ
- (8) การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (9) การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (10) การจัดให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (11) การจัดให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (12) การจัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (13) การจัดให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (14) การจัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ
สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมราษฎร
- (15) การบำรุงและการส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (16) การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น
- (17) การจัดการคุ้มครอง ดูแล และหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินส่วนจังหวัด
- (18) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (19) การพาณิชย์
- (20) กิจการอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎรและท้องถิ่นหรือกิจการซึ่งกฎหมาย
บัญญัติให้เป็นกิจการส่วนจังหวัด

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2511

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายในวงเงินงบประมาณที่ตั้งทางจังหวัด ซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาจังหวัดแล้ว

มาตรา 31 ทวิ² จังหวัดอาจทำกิจการนอกเขต เมื่อ

(1) การนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของตน

(2) ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาลสภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และ

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 31 ตริ จังหวัดอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เมื่อ

(1) บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

(2) จังหวัดต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสุขาภิบาลถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกันให้หุ้นที่ถือหุ้นนั้นรวมกัน และ

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

การเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นที่จังหวัดถืออยู่ในบริษัทจำกัด ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ความใน (1) และ (2) ของวรรคหนึ่ง ไม่ใช่บังคับในกรณีที่บริษัทจำกัดที่จังหวัดร่วมก่อตั้งหรือถือหุ้นนั้น ไม่มีเอกชนถือหุ้นอยู่ด้วย

มาตรา 32 จังหวัดมีอำนาจตราข้อบัญญัติจังหวัดโดยไม่แย้งหรือขัดต่อกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(2) ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้จังหวัดตราข้อบัญญัติจังหวัดหรือให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติจังหวัด

ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เทศบาลตราเทศบัญญัติ หรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ จะมีพระราชกฤษฎีกาให้จังหวัดตราข้อบัญญัติก็ได้

ในข้อบัญญัติจังหวัดนั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ บทกำหนดโทษมิให้กำหนดเกินกว่าหนึ่งร้อยบาท และให้ถือว่าเป็นความผิดลหุโทษ

ความในมาตรา 31 ทวิ และมาตรา 31 ตริ เพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2511

ผู้กระทำผิดข้อบัญญัติจังหวัดไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยึดทรัพย์สินของผู้นั้นใช้แทนค่าปรับ หรือมีเงินนั้นบังคับให้ผู้กระทำผิดทำงานโยธาแทนตามกำหนดซึ่งคำนวณโดยอัตราค่าแรงงานรายวันในท้องที่อันจังหวัดได้กำหนดไว้ โดยจังหวัดได้ตราไว้เป็นข้อบัญญัติจังหวัด แต่ห้ามมิให้บังคับทำงานโยธาเกินกำหนดสิบวัน

มาตรา 33¹ การดำเนินกิจการส่วนจังหวัดซึ่งมีลักษณะเป็นการพาณิชย์ อาจทำได้โดยการตราเป็นข้อบัญญัติจังหวัด ทั้งนี้ ภายใต้บังคับแห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 43

มาตรา 34 ร่างข้อบัญญัติจังหวัดจะเสนอได้ก็แต่โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสมาชิกสภาจังหวัด

มาตรา 35 เมื่อสภาจังหวัดได้ร่างข้อบัญญัติจังหวัดขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้น ถ้าเห็นชอบ ก็ให้ลงชื่อภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างนั้น ถ้าภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้นไปให้รัฐมนตรีพิจารณา ถ้ารัฐมนตรีเห็นชอบด้วยร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้น ก็ให้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่อใช้บังคับ ถ้ารัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้นเป็นอันระงับไป

มาตรา 36 นอกจากที่ได้มีกฎหมายบังคับไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบัญญัติจังหวัดนั้นให้ใช้บังคับได้เมื่อประกาศไว้โดยเปิดเผยที่ศาลากลางจังหวัดแล้วสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินถ้ามีความระบุไว้ในข้อบัญญัตินั้นว่า ให้ใช้บังคับได้ทันทีก็ให้ใช้บังคับในวันถัดจากวันประกาศนั้น

ข้อบัญญัติดังกล่าวในวรรคแรกให้ใช้บังคับได้ในเขตท้องที่ของจังหวัดนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

มาตรา 37 ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาจังหวัดให้ทันท่วงที่ไม่ได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสามัญประจำสภาจังหวัด และเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่ศาลากลางจังหวัดแล้วให้ใช้บังคับได้

ในการประชุมสภาจังหวัดคราวต่อไป ให้นำข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวเสนอต่อสภาพิจารณา ถ้าสภาจังหวัดมีมติอนุมัติก็ให้ข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวนั้นเป็นอันใช้ได้ต่อไป ถ้าสภาจังหวัดมีมติไม่อนุมัติก็ให้ข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวนั้นเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้ข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวนั้น

¹มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

มาตรา 32 “จังหวัดมีอำนาจตราข้อบัญญัติจังหวัดโดยไม่แย้งหรือขัดต่อกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (2) ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้จังหวัดตราข้อบัญญัติจังหวัดหรือให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติจังหวัด”

(3) อำนาจในการควบคุมบริหารงานโดยทั่วไป ตามมาตรา 25 การควบคุมการบริหารงานโดยทั่วไปนั้น สภาจังหวัดสามารถกระทำได้โดยการตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการจังหวัด แต่กระทำได้เฉพาะแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ของราชการบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น (มาตรา 25 วรรค 1) นอกจากการตั้งกระทู้ถามในสภาแล้ว สมาชิกสภาจังหวัดมีสิทธิที่จะสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานในอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนภูมิภาค (มาตรา 25 วรรค 2) แต่ทั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบได้ ถ้าหากว่าการณ์ต้องด้วยข้อยกเว้นดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 วรรค 3 เช่นกรณีความมั่นคงของประเทศชาติผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ตอบก็ได้เพราะฉะนั้นก็สรุปได้ว่าสภาจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารงานโดยสอบถามและตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร เช่น-

มาตรา 25 “สมาชิกย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการจังหวัดในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ของราชการบริหารส่วนจังหวัดได้

นอกจากตั้งกระทู้ถามในสภาแล้ว สมาชิกสภาจังหวัดย่อมมีสิทธิสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานในอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนภูมิภาค คำสอบถามและการตอบให้บันทึกหรือทำเป็นหนังสือเสนอกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของจังหวัดหรือเกี่ยวกับนโยบายราชการบริหารส่วนกลาง”

(3) อำนาจในการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภา ตามมาตรา 27 ดังเช่น -

มาตรา 27 “สภาจังหวัดมีอำนาจเลือกสมาชิกเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกสภา หรือมิได้เป็นสมาชิกก็ตามที่เป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา” (วรรค 1)

คณะกรรมการสภาจังหวัด (วรรค 2) คณะกรรมการสภาจังหวัดนี้เป็นองค์กรซึ่งสภาจังหวัดเลือกขึ้นมาเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาจังหวัดในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นตาม พรบ.ฉบับนี้ คณะกรรมการสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 นี้ไม่เหมือนกับคณะกรรมการจังหวัดตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 เพราะเหตุว่าคณะกรรมการจังหวัดซึ่งประกอบด้วยปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการจังหวัดโดยตำแหน่งนั้นเป็นแต่เพียงที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้นเท่านั้น (ดูประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ข้อที่ 49) ดังนั้นจะต้องศึกษาให้เข้าใจและแยกแยะออกมาให้เห็นโดยเด่นชัด สำหรับฐานะของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 นี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่เป็นหัวหน้าในส่วนภูมิภาคซึ่งส่วนกลางส่งมาปกครองจังหวัดทั้งหมด และในรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนย่อยลงไปนอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ยังเป็นหัวหน้าในส่วนท้องถิ่นอีกจะเห็นได้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจึงมีฐานะอยู่ 2 ฐานะด้วยกันคือ -

ฐานะที่ 1 เป็นไปตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ข้อ 53 ในรูปแบบของการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีอำนาจและหน้าที่บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของราชการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมายหรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล หรือบริหารราชการตามคำแนะนำและคำชี้แจงของผู้ตรวจราชการ ตลอดจนควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดนั้น และควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตามกฎหมาย ซึ่งฐานะอันนี้ก็หัวหน้าในส่วนภูมิภาค

ฐานะที่ 2 เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 มาตรา 29 เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารในองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งในส่วนนี้เองผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาจังหวัด หมายความว่า เมื่อสภาจังหวัดมีมติอะไรออกไปแล้วผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องปฏิบัติตาม

“มาตรา 29 ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 45 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่ปฏิบัติการตามมติของสภาจังหวัด”

ฐานะของข้าราชการส่วนจังหวัด ตามมาตรา 30 ให้จังหวัดมีข้าราชการส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา และมีปลัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดเป็น

ผู้ปกครองบังคับบัญชารองจากผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 30 วรรค 1) และข้าราชการส่วนจังหวัด นั้นก็มีอยู่ 2 ประเภท คือข้าราชการส่วนจังหวัดสามัญและข้าราชการครูส่วนจังหวัด (มาตรา 30 ทวิ) มาตรานี้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกัน หลักการกระจายอำนาจนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระ เป็นนิติบุคคล มีตัวบุคคลในท้องถิ่นนั่นเอง เพราะฉะนั้นข้าราชการส่วนจังหวัดนี้เขาก็ได้รับงบประมาณหรือเงินที่ไม่ใช่จากงบประมาณแผ่นดินจากส่วนกลาง แต่ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นจะเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้ เพราะฉะนั้นอันนี้เองก็มีความเป็นอิสระอีกประการหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับภาระกระจายอำนาจ

ปลัดจังหวัดและนายอำเภอ นอกจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วก็จะมีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งคล้ายกับปลัดจังหวัด เพราะเหตุว่าปลัดจังหวัดเองก็ต้องทำหน้าที่ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เป็นผู้บังคับบัญชารองจากผู้ว่าราชการจังหวัดอีกต่อหนึ่ง

สำหรับนายอำเภอนั้นก็เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัดอีกในกิจการส่วนจังหวัดในเขตอำเภอ รูปแบบของการปกครองนี้จึงดูเสมือนว่ามีการซ้ำซ้อนกันอยู่ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการก็เอาจากส่วนภูมิภาคไปปนกับส่วนท้องถิ่น แต่ว่าถึงอย่างไรก็ตามก็ยังสามารถที่จะแยกแยะออกจากกันได้โดยเฉพาะตำแหน่งใหญ่ ๆ อย่างเช่นผู้ว่าราชการจังหวัด และปลัดจังหวัดซึ่งก็มีฐานะอยู่ 2 ฐานะ อยู่ในทั้ง 2 ส่วนราชการด้วยกันคือ ทั้งในส่วนภูมิภาคและในส่วนท้องถิ่น

3. การควบคุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมาตรา 44 และ 45 การควบคุมรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับการควบคุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดนี้โดยสรุปแล้วให้ตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจยุบสภาจังหวัดได้เพื่อให้ราษฎรได้ทำการเลือกตั้งใหม่ซึ่งในกรณีเช่นนี้ก็ต้องมีการแสดงเหตุผลของการยุบสภาจังหวัดด้วย

“มาตรา 44 รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะยุบสภาจังหวัดเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งใหม่ ในคำสั่งยุบเช่นนี้ต้องแสดงเหตุผล และมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน”

ฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะควบคุมหน่วยงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ เพราะฐานะของผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นมีอยู่ 2 ฐานะ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะควบคุมก็โดยฐานะในรูปของการปกครองในส่วนภูมิภาค เพราะเหตุว่าในรูปของการปกครอง ส่วนท้องถิ่นคือจังหวัดนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องปฏิบัติตามมติของสภาจังหวัดในฐานะหัวหน้าองค์การบริหารส่วนจังหวัด (หัวหน้าฝ่ายบริหาร) แต่ในการปกครองส่วนภูมิกานั้นถ้าหากว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็น

ว่ามติของสภาจังหวัดไม่ชอบ ก็อาจจะมีคำสั่งให้เพิกถอนมติของสภาจังหวัดนั้นได้

“มาตรา 45 ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งเพิกถอนมติซึ่งมีใช้ข้อบัญญัติจังหวัด เมื่อเห็นว่ามตินั้นมีลักษณะเป็นการเมืองแห่งรัฐ หรือฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับทางราชการหรือนอกเหนือราชการส่วนจังหวัด

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า มติของสภาจังหวัดเข้าลักษณะดังกล่าวในวรรคแรก ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องสั่งเพิกถอนมตินั้นภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่สภาจังหวัดมีมติ โดยแจ้งคำสั่งเพิกถอนพร้อมด้วยเหตุผลไปยังประธานสภาจังหวัด หากพ้นกำหนดหกสิบวันแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่สั่งเพิกถอนมติของสภาจังหวัดดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องปฏิบัติตามมตินั้นทันที

ห้ามมิให้สภาจังหวัดอภิปรายคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งสั่งเพิกถอนมติของสภาจังหวัดตามความในมาตรานี้.

พระราชบัญญัติ

เทศบาล พ.ศ. 2496

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496

เป็นปีที่ 8 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมาย ว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2486 และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ให้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลแล้ว ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่นในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถิ่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถิ่นนั้นด้วย

มาตรา 5 ให้เทศบาลที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ คงมีฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ตามที่เป็นอยู่ แล้วแต่กรณี มีอำนาจหน้าที่และอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 บรรดาเทศบาลที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2481 และพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2486 หรือโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น ให้คงใช้บังคับได้

ในกรณีนี้ผู้กระทำการผิดเทศบัญญัติดังกล่าวในวรรคก่อนไม่ชำระค่าปรับ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 60 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

ส่วนที่ 1

การจัดตั้งเทศบาล

มาตรา 7 เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัตินี้

ให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

มาตรา 8¹ การจัดตั้งเทศบาลภายหลังวันที่พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ใช้บังคับ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติและวิทยฐานะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ให้เป็นสมาชิกแห่งสภาเทศบาลนั้นในฐานะเป็นผู้เริ่มการ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรีมาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อครบกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่สภาเทศบาลได้มีการประชุมกันครั้งแรก ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามมาตรา 15

ท้องถิ่นใดมีสภาพเป็นสุขาภิบาลอยู่แล้ว หากต่อมาได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลก็ให้ดำเนินการตามมาตรา 15 โดยไม่ต้องมีการแต่งตั้งสมาชิกเป็นผู้เริ่มการตามวรรคแรก

มาตรา 9 เทศบาลตำบลได้แก่ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 10 เทศบาลเมืองได้แก่ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งนี้รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตาม

¹แก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้
ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 11 เทศบาลนครได้แก่ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป โดย
ราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้
พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกา
ยกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 12¹ ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 11 การเปลี่ยนชื่อเทศบาล
หรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ในท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยน
แปลงเขตเป็นเทศบาลตามความในวรรคก่อน หมุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลง
นั้น นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา 13 ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 ท้องถิ่นซึ่ง
ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้ว อาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะ หรือยุบเลิกได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะตามความในวรรคก่อน ให้พ้นจากสภาพแห่งเทศบาล
เดิมนับแต่วันที่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นต้นไป บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน และสิทธิเรียกร้อง
ของเทศบาลเดิม ให้โอนไปเป็นของเทศบาลใหม่ในขณะเดียวกันนั้น และบรรดาเทศบัญญัติ
ที่ได้ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้ว คงให้ใช้บังคับได้ต่อไป

ในการยุบเลิกเทศบาล ให้ระบุถึงวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

ส่วนที่ 2

องค์การเทศบาล

มาตรา 14 องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี

บทที่ 1

สภาเทศบาล

มาตรา 15² สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมาย

¹แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

²แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

มาตรา 16 สมาชิกสภาเทศบาล ให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกเทศบาลว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกเทศบาลขึ้นแทน แล้วแต่กรณี ให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง ภายในกำหนดเก้าสิบวัน แต่สมาชิกสภาเทศบาลที่เข้ามาแทนนั้น ให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลง ก่อนถึงกำหนดออกตามวาระไม่เกินหกเดือน จะไม่เลือกตั้งหรือแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้

มาตรา 17 ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาเทศบาลต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาเทศบาลว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งจะซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น

มาตรา 18 สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา 19¹ สมาชิกภาพแห่งสภาเทศบาลย่อมสิ้นสุดลงเมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามวาระหรือยุบสภาเทศบาล
- (2) ตาย
- (3) ลาออก โดยยื่นใบลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- (4) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

(5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออกโดยเห็นว่า ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนั้น

(6) สภาเทศบาลวินิจฉัยให้ออก โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่เทศบาล มติในข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่สภาเทศบาลลงมติ หรือ

(7) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งให้ออกโดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง หรือเสื่อมเสียแก่เทศบาล หรือราชการ ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือ สวัสดิภาพของประชาชน หรือไม่มาประชุมสภาเทศบาลสามครั้งติด ๆ กัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

¹แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

การวินิจฉัยชี้ขาดตาม (4) ให้ศาลแขวงหรือในกรณีที่ไม่มีศาลแขวง ให้ศาลจังหวัดวินิจฉัยตามวิธีพิจารณาสำหรับศาลนั้น ๆ แต่การชี้ขาดของศาลดังกล่าวย่อมไม่กระทบกระเทือนการที่สมาชิกนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาก่อนที่มีการชี้ขาด

มาตรา 20 สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล

มาตรา 21 ประธานสภาเทศบาลมีหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล

รองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาเทศบาลในเมื่อประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา 22 ในเมื่อประธานและรองประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ในที่ประชุมให้สมาชิกสภาเทศบาลเลือกตั้งกันเองเป็นประธานเฉพาะในคราวประชุมนั้น

มาตรา 23 ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลไว้

มาตรา 24 ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัย หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาเทศบาลจะกำหนด แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาเทศบาลกำหนด

การประชุมสภาเทศบาลครั้งแรก ต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเก้าสิบวัน นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จแล้ว

สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีก จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา 25 โดยปกติให้ประธานสภาเทศบาลเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลตามสมัยประชุม และเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาเทศบาล หรือประธานสภาเทศบาลไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุม และเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

มาตรา 26 นอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งเทศบาล ประธานสภาเทศบาลก็ดี หรือนายกเทศมนตรีก็ดี หรือสมาชิกสภาเทศบาลมีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจังหวัดสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งก็ดี อาจทำคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ขอให้เปิดประชุมวิสามัญ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกประชุมวิสามัญได้

สมัยประชุมวิสามัญให้กำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา 27 การประชุมสภาเทศบาลทุกรัฐ ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 28 การลงมติวินิจฉัยข้อปรักันนั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาเทศบาลคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 29 ห้ามมิให้สภาเทศบาลประชุมปรึกษาหารือในเรื่องนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือเรื่องที่ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือเรื่องการเมืองแห่งรัฐ

มาตรา 30 การประชุมของสภาเทศบาลย่อมเป็นการเปิดเผย ตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล

เมื่อคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล รวมกันไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม ร้องขอให้ทำการประชุมลับ ก็ให้ประธานสภาเทศบาลดำเนินการประชุมลับได้โดยไม่ต้องขอมติที่ประชุม

มาตรา 31 ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้แต่คณะเทศมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบถ้าเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของเทศบาล

มาตรา 32 สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาล ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิก หรือมิได้เป็นสมาชิกก็ตามเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาเทศบาลแล้วรายงานต่อสภาเทศบาล คณะกรรมการที่กล่าวนี้อาจเรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจงแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่นั้นได้

มาตรา 33 การประชุมคณะกรรมการตามมาตรา 32 ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมของคณะกรรมการ ให้ใช้ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลโดยอนุโลม

มาตรา 34 สมาชิกสภาเทศบาลไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง มีสิทธิที่จะรวมกันทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอ ในกรณีแห่งเทศบาลตำบล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีแห่งเทศบาลเมือง หรือเทศบาลนครว่าคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติการ ผ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการ ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือมีความประพฤติอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาลหรือแก่ราชการ เมื่อนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ได้รับคำร้อง นั้นให้พิจารณาว่าจะสมควรเรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ ถ้าเป็นการสมควรก็ให้เรียก ประชุมสมาชิกสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี เพื่อให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับคำร้องนั้นว่า สมควรจะไปยังกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ เมื่อที่ประชุมมีมติอย่างไรให้นายอำเภอ หรือผู้ ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ปฏิบัติไปตามมตินั้น

การประชุมตามความในวรรคก่อน ให้เป็นการประชุมลับ โดยให้นายอำเภอหรือผู้ว่า ราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นประธาน การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาในการประชุมนี้ให้กระทำ โดยวิธีลงคะแนนลับ

ระเบียบการประชุมนั้น ให้ใช้ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลโดยอนุโลม แต่ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง จึงจะเป็น องค์กรประชุม

มาตรา 35 เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับคำร้องตามความในมาตรา ก่อนแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้ยกคำร้องนั้นเสียหรือสั่งให้เทศมนตรี ทั้งคณะ หรือเทศมนตรีผู้ใดออกจากตำแหน่งได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ จะสั่งให้มีการสอบสวนก่อนก็ได้

บทที่ 2

คณะเทศมนตรี

มาตรา 36 ให้มีเทศมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง และ เทศมนตรีอื่นมีจำนวนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 37 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นนายกเทศมนตรี และเทศมนตรี ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล

มาตรา 38 เมื่อประธานหรือรองประธานสภาเทศบาลผู้ใดได้รับแต่งตั้งเป็นนายก- เทศมนตรี หรือเทศมนตรี ให้พ้นจากตำแหน่งประธาน หรือรองประธานสภาเทศบาลนั้น

มาตรา 39¹ ให้คณะเทศมนตรีควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาล ตามกฎหมาย โดยมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้า

ในกรณีที่นายกเทศมนตรีไม่อาจบริหารกิจการได้ ให้นายกเทศมนตรีตั้งเทศมนตรีผู้หนึ่งทำการแทน

การสั่ง อนุญาต การให้อนุมัติ หรือการปฏิบัติกิจการที่คณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมายใด ถ้ากฎหมายนั้นมีได้บัญญัติในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น คณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีอาจมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ปลัดเทศบาล หรือรองปลัดเทศบาล ทำการแทนคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี แล้วแต่กรณีได้และในกรณีได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะมอบอำนาจให้พนักงานเทศบาลตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้าแผนกขึ้นไปทำการแทนได้

มาตรา 40² ถ้าในเขตเทศบาลใด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรให้นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หรือหัวหน้าแขวงในเขตเทศบาลนั้น มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติได้ก็ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการเปรียบเทียบคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อได้เปรียบเทียบคดีใดแล้ว ให้รีบส่งบันทึกการเปรียบเทียบพร้อมด้วยสำเนาไปยังพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งเขตท้องที่ ซึ่งเทศบาลนั้นตั้งอยู่ เพื่อดำเนินการต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมิชักช้า

มาตรา 41 เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แล้ว ให้นายกเทศมนตรีและเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน บรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ว่าด้วยการปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่น เท่าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควร และได้กำหนดขึ้นไว้โดยกฎกระทรวง

มาตรา 42 ให้เทศบาลมีพนักงานเทศบาล และจัดแบ่งการบริหารออกเป็นส่วนต่าง ๆ ตามปริมาณและคุณภาพของงาน โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในงานประจำทั่วไปของเทศบาล

มาตรา 43 ระเบียบพนักงานเทศบาล ให้ตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา

¹แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510

²แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510

มาตรา 44 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถือว่า นายกเทศมนตรี เทศมนตรี และพนักงานเทศบาล มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความหมาย แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา 45¹ เทศมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ

(1) สมาชิกภาพแห่งสภาเทศบาลชุดที่คณะเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่สิ้นสุดลง ทั้งนี้ให้คณะเทศมนตรีที่ออกนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินกิจการในหน้าที่ของคณะเทศมนตรีต่อไป จนกว่าคณะเทศมนตรีที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะรับหน้าที่

(2) สภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณ และผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับสภาเทศบาลที่ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณนั้น หรือสภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด

(3) ความเป็นเทศมนตรีของนายกเทศมนตรีสิ้นสุดลง หรือเทศมนตรีต้องออกทั้งคณะ หรือ

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้เทศมนตรีทั้งคณะออกจากตำแหน่ง
ในกรณี (2) (3) หรือ (4) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรเท่าจำนวนของคณะเทศมนตรีที่ต้องออกให้เป็นคณะเทศมนตรีชั่วคราว เพื่อดำเนินกิจการของเทศบาลไปจนกว่าจะได้แต่งตั้งคณะเทศมนตรีขึ้นใหม่ การแต่งตั้งคณะเทศมนตรีขึ้นใหม่จะต้องดำเนินการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่คณะเทศมนตรีต้องออกจากตำแหน่ง

มาตรา 46² นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แล้ว ความเป็นเทศมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(1) สมาชิกภาพแห่งสภาเทศบาลสิ้นสุดลงตามมาตรา 19

(2) ลาออก โดยยื่นใบลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออกโดยเห็นว่า เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญา กับเทศบาล หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาล ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงและโดยทางอ้อม หรือ

¹, มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2519

²มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งให้ออกตามมาตรา 35 หรือมาตรา 73 มาตรา 47¹ คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีใด ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งให้ออกจากตำแหน่ง ไม่มีสิทธิที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีอีก ตลอดวาระของสภาเทศบาลนั้น

มาตรา 48 เมื่อคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรี ถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติภารกิจฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วเห็นว่า จะให้คงอยู่ในตำแหน่ง ในระหว่างการสอบสวนจะเป็นการเสียหายแก่เทศบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจที่จะสั่งพักคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีได้ไม่เกินสามสิบวัน แล้วให้รับรายงานการสั่งพักไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันสั่งพัก เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนเสร็จแล้ว ให้รับรายงานผลแห่งการสอบสวนไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

ถ้าหากการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาตามความในวรรคก่อน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดขออนุมัติขยายกำหนดเวลาสั่งพักไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจสั่งยืดเวลาออกไปอีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวนี้แล้ว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมิได้สั่งการอย่างใด ก็ให้คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีที่ถูกสั่งพักกลับเข้าปฏิบัติตามหน้าที่เดิม

คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรี ที่ถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งพัก อาจอุทธรณ์ต่อคำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ โดยยื่นอุทธรณ์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์นั้น

ในกรณีสั่งพักคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรมีจำนวนเท่ากับผู้ที่ถูกสั่งพักให้เป็นนายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรี เพื่อดำเนินกิจการชั่วคราวของเทศบาลไปก่อน

¹ มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

ส่วนที่ 3
หน้าที่ของเทศบาล

บทที่ 1
เทศบาลตำบล

มาตรา 49 ให้สภาเทศบาลตำบลมีสมาชิกสิบสองคน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรี กับเทศบาลอื่นอีกสองคน

มาตรา 50⁽¹⁾ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

มาตรา 51⁽²⁾ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

(1) แก้ไขเพิ่มเติม โดย ประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 336) พ.ศ. 2515

(2) แก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511

บทที่ 2
เทศบาลเมือง

มาตรา 52⁽¹⁾ ให้สภาเทศบาลเมืองมีสมาชิกสิบแปดคน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรี กับเทศมนตรีอื่นอีกสองคนในกรณีที่เทศบาลเมืองแห่งใด มีรายได้จัดเก็บตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป ก็ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

การแต่งตั้งเทศมนตรีเพิ่มขึ้นให้ครบจำนวนตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

มาตรา 53⁽²⁾ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมือง มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50
- (2) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- (5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (6) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

มาตรา 54⁽³⁾ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (6) ให้มีการสาธารณสุข
- (7) จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(1) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2523

(2) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2517

(3) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.เทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511

- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
 (12) เทศพาณิชย์

บทที่ 3

เทศบาลนคร

มาตรา 55 ให้สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกยี่สิบสี่คน และให้คณะเทศมนตรี ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี กับเทศมนตรีอื่นอีกสี่คน

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนคร มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53
- (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

มาตรา 57 เทศบาลนคร อาจจัดทำกิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54 ได้

บทที่ 3 ทวิ⁽¹⁾

การทำการนอกเขตเทศบาลและการทำการร่วมกับบุคคลอื่น

มาตรา 57 ทวิ เทศบาลอาจทำการนอกเขต เมื่อ

(1) การนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของตน

(2) ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขภาพ สภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และ

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 57 ทรี เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เมื่อ

(1) บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

(2) เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบ ของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสุขภาพ ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกัน ให้นำหุ้นที่ถือกันรวมกัน และ

(1) เพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 การเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่เทศบาลที่อยู่ในบริษัทจำกัด ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 ความใน (1) และ (2) ของวรรคหนึ่ง ไม่ใช่บังคับในกรณีที่บริษัทจำกัดที่เทศบาลร่วมก่อตั้งหรือหุ้นนั้นไม่มีเอกชนถือหุ้นอยู่ด้วย

บทที่ 4

สหการ

มาตรา 58 ถ้ามีกิจการใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปที่จะร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ให้จัดตั้งเป็นองค์การขึ้นเรียกว่าสหการ มีสภาพเป็นทบวงการเมือง และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย

การจัดตั้งสหการจะทำได้ก็แต่โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งจะได้กำหนดชื่ออำนาจหน้าที่ และระเบียบการดำเนินงานไว้

การยุบเลิกสหการให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยกำหนด วิธีการจัดทรัพย์สินไว้ด้วย

มาตรา 59 สหการอาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และอาจกู้เงินได้ภายใต้บังคับมาตรา 66 (5) หรือ (6)

ส่วนที่ 4

เทศบัญญัติ

มาตรา 60⁽¹⁾ เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัด หรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาล ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ

ในเทศบัญญัตินั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดเกินกว่าหนึ่งพันบาท

มาตรา 61 เทศพาณิชย์ของเทศบาล ให้ตราเป็นเทศบัญญัติ กิจการใดที่เทศบาลมีรายได้หรือผลพลอยได้อันเกิดจากการกระทำตามอำนาจหน้าที่ จะไม่ตราเป็นเทศบัญญัติก็ได้

(1) มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย ประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 336) พ.ศ. 2515

มาตรา 62 ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันที่สภาเทศบาลได้ร่างเทศบัญญัติขึ้นเสร็จแล้ว ในกรณีแห่งเทศบาลตำบล ให้ประธานสภาส่งร่างเทศบัญญัติไปยังนายอำเภอ เพื่อส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีแห่งเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ให้ประธานสภาเทศบาลส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาร่างเทศบัญญัตินั้น ถ้าเห็นชอบด้วยก็ให้ลงชื่ออนุมัติภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับจากประธานสภาเทศบาล

ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาเทศบาลเพื่อพิจารณาใหม่

ถ้าสภาเทศบาลยืนยันตามร่างเดิม ก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับจากประธานสภาเทศบาล ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นชอบด้วยร่างเทศบัญญัตินั้น ก็ให้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่ออนุมัติ ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นเป็นอันระงับไป

มาตรา 62 ทวิ⁽¹⁾ ในกรณีที่สภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณในกรณีแห่งเทศบาลตำบล ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังนายอำเภอ เพื่อส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว ในกรณีแห่งเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาร่างเทศบัญญัตินั้น ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับสภาเทศบาลที่ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติ ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับสภาเทศบาลที่ไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัตินั้น ให้ส่งคืนสภาเทศบาลพิจารณาใหม่ ในกรณีที่สภาเทศบาลยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป แต่ถ้าสภาเทศบาลยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อลงชื่ออนุมัติ

มาตรา 63 นอกจากนี้ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เทศบัญญัตินั้นให้ใช้บังคับได้ เมื่อประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลแล้วเจ็ดวัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน ถ้ามีความระบุนั้นในเทศบัญญัตินั้นว่าให้ใช้บังคับทันที ก็ให้ใช้บังคับในวันที่ได้ประกาศนั้น

มาตรา 64 ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาเทศบาลให้ทันท่วงที่มีได้คณะเทศมนตรีอาจออกเทศบัญญัติชั่วคราวได้ เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลแล้ว ก็ให้บังคับได้

(1) แก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2519

ในการประชุมสภาเทศบาลคราวต่อไป ให้นำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเทศบาลเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาเทศบาลอนุมัติแล้ว เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็จะเป็นเทศบัญญัติต่อไป ถ้าสภาเทศบาลไม่อนุมัติ เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็จะเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้เทศบัญญัติชั่วคราวนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติของสภาเทศบาลที่กล่าวมานี้ ให้ทำเป็นเทศบัญญัติ

ส่วนที่ 5

การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล

มาตรา 65 งบประมาณประจำปีของเทศบาลต้องตราขึ้นเป็นเทศบัญญัติ ถ้าเทศบัญญัติงบประมาณออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

ถ้าในปีใดจำนวนเงิน ซึ่งได้อนุญาตไว้ตามงบประมาณปรากฏว่าไม่พอสำหรับการใช้จ่ายประจำปีก็ดี หรือมีความจำเป็นที่จะต้องตั้งรายรับ หรือรายจ่ายขึ้นใหม่ในระหว่างปีก็ดี ให้ตราขึ้นเป็นเทศบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม

มาตรา 66⁽¹⁾ เทศบาลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (3) รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
- (4) รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
- (5) พันธบัตรหรือเงินกู้ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (6) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ
- (7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (8) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศไว้
- (9) รายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

เงินกู้ตาม (6) เทศบาลจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว

มาตรา 67⁽¹⁾ เทศบาลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย

(1) มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ. เทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

(1) มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505

- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) เงินอุดหนุน
- (9) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมาย หรือระเบียบของกระทรวง

มหาดไทยกำหนดไว้

มาตรา 67 ทวิ⁽²⁾ การจ่ายเงินตามมาตรา 67 (8) และการจ่ายเงินเพื่อการลงทุน เทศบาลจะกระทำได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาล และผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติแล้ว

มาตรา 67 ตริ⁽³⁾ การจ่ายเงินตามมาตรา 67 (9) ถ้าเป็นการชำระหนี้เงินกู้ เมื่อถึงกำหนดชำระ เทศบาลจะต้องชำระเงินกู้้นั้นจากทรัพย์สินของเทศบาลไม่ว่าจะตั้งงบประมาณรายจ่ายประเภทนี้ไว้หรือไม่

มาตรา 68 การจ่ายเงินค่าป่วยการให้แก่นายกเทศมนตรี และเทศมนตรีให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล

การจ่ายเงินค่าป่วยการแก่ประธานสภา รองประธานสภา สมาชิกสภาเทศบาล และการจ่ายเงินค่าเบี้ยประชุมให้แก่กรรมการ ที่สภาเทศบาลแต่งตั้งขึ้นให้เป็นไปตามข้อบังคับซึ่งกระทรวงมหาดไทยกำหนดตามฐานะของเทศบาล

มาตรา 69 ให้กระทรวงมหาดไทยตราระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการคลัง รวมตลอดถึงวิธีการงบประมาณ การรักษาทรัพย์สิน การจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน การจัดหาพัสดุ และการจ้างเหมาขึ้นไว้

มาตรา 70 โดยปกติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จัดให้มีการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่น ๆ ของเทศบาล ปีละครั้ง

ส่วนที่ 6

การควบคุมเทศบาล

มาตรา 71 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเทศบาลในจังหวัดนั้น ให้ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาล และตรวจสอบกิจการ เรียกรายงานและเอกสารหรือสถิติใด ๆ จากเทศบาลมาตรวจ ตลอดจนเรียกสมาชิกสภาเทศบาล หรือพนักงานเทศบาลมาชี้แจงหรือสอบสวนก็ได้

(2) มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505

(3) มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505

ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด ควบคุมดูแลเทศบาลตำบลใน อำเภอนั้น ให้ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาลตำบล และตรวจสอบกิจการเรียกรายงานและเอกสารหรือ สถิติใด ๆ จากเทศบาลมาตรวจ ตลอดจนเรียกสมาชิกสภาเทศบาล หรือพนักงานเทศบาล มาชี้แจงหรือสอบสวนก็ได้

มาตรา 72 เมื่อนายอำเภอ ในกรณีแห่งเทศบาลตำบลในอำเภอนั้น หรือผู้ว่า ราชการจังหวัด ในกรณีแห่งเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร เห็นว่าคณะเทศมนตรี หรือเทศ มนตรีผู้ใดปฏิบัติการของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่เทศบาล หรือเสียหายแก่ ราชการ และนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้ชี้แจงแนะนำตักเตือนแล้ว ไม่ปฏิบัติตาม นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจที่จะสั่งพักงาน หรือ สั่งให้ระงับการปฏิบัติของคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีนั้นไว้ก่อนได้ แล้วให้รีบรายงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบภายในเก้าสิบห้าวัน เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทยวินิจฉัยสั่งการตามที่เหมาะสม

คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามความในวรรคก่อน ไม่กระทบ- กระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา 73 ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติ ตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความ เสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมด้วยหลักฐานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจสั่งให้ คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีผู้ใดออกจากตำแหน่งก็ได้

มาตรา 74 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจที่จะยุบสภาเทศบาล เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลใหม่ ในคำสั่งยุบสภาเทศบาลนั้น ต้องกำหนดให้เลือกตั้ง และแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลใหม่ ภายในเก้าสิบวัน

มาตรา 75 ในเมื่อเห็นจำเป็นที่จะให้เทศบาลใดอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวง มหาดไทยโดยตรง ก็ให้ทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เทศบาลใด อยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวง มหาดไทยตามความในวรรคก่อน บรรดาอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการ จังหวัดอันเกี่ยวกับเทศบาลนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

ส่วนที่ 7⁽¹⁾

คณะกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาล

มาตรา 75 ทวิ ให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน อธิบดีกรมมหาดไทย อธิบดีกรมโยธาเทศบาล อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมสามัญศึกษา อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมอนามัย ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้อำนวยการส่วนการปกครองท้องถิ่นกรมมหาดไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งอีกไม่เกินห้าคน

ให้ผู้อำนวยการส่วนการปกครองท้องถิ่นกรมมหาดไทย เป็นเลขานุการคณะกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาล

ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลมีหน้าที่ให้คำปรึกษา และเสนอข้อแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับกิจการเทศบาลโดยทั่วไป

มาตรา 75 ตริ กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาล ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาล ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา 75 จัตวา นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 75 ตริ กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่คดีความผิดที่

เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

เมื่อกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้

กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลผู้ได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อน อยู่ในตำแหน่งตามวาระเท่าผู้ที่ตนแทน

มาตรา 75 เบญจ ในการประชุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาล ถ้าประธานกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลที่มาประชุมเลือกกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลคนหนึ่ง เป็น

(1) มีการเพิ่มเติม โดย พรบ.เทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2505

ประธานในที่ประชุม

มาตรา 75 ฉ การประชุมทุกครั้งต้องมีกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลมาประชุม ไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการที่ปรึกษาการเทศบาลคนหนึ่ง ให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

บทเฉพาะกาล

มาตรา 76 ให้สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีแห่งเทศบาลที่ได้จัดตั้ง อยู่แล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้พ้นจากตำแหน่ง และให้ดำเนินการเลือกตั้งและแต่งตั้งสมาชิก สภาเทศบาลใหม่ ภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ แต่ให้คณะ เทศมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งดำเนินกิจการในหน้าที่ของคณะเทศมนตรีต่อไป จนกว่าคณะ เทศมนตรีที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่เทศบาลได้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานเท่าจำนวนคณะเทศมนตรีแห่งเทศบาลนั้นเข้าดำเนินกิจการแทน ก็ ให้คณะมนตรีนั้นพ้นจากหน้าที่

การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา 77 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

คำอธิบาย

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496

ได้พิจารณาศึกษามาแล้วว่า เทศบาลของประเทศไทยได้กำเนิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2476 แต่การจัดตั้งเทศบาลนั้น ท้องถิ่นใดสมควรจะจัดตั้งเป็นเทศบาลก็แล้วแต่การพิจารณาของรัฐบาล เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอิสระในการบริหารงาน เทศบาลมีทั้งหมด 3 ประเภทได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร (มาตรา 7)

มาตรา 7 "เมื่อท้องถิ่นใหม่สมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น"

การที่ท้องถิ่นใดจะจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลนั้นอยู่ในดุลยพินิจของรัฐบาลว่าเห็นสมควรจะจัดตั้งท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลตำบล ทั้งนี้เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ถึงให้อำนาจรัฐบาลพิจารณาจัดตั้งตามความเหมาะสม ส่วนเทศบาลเมืองนั้นกฎหมายกำหนดรายละเอียดเอาไว้เลย ว่าท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 10) สำหรับเทศบาลนครได้แก่ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไปโดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 11) ในกรณีที่ได้มีการตั้งเทศบาลในท้องถิ่นใดแล้วจะต้องยุบเลิกและตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 13 วรรค 1) และในการยุบเลิกเทศบาลนั้น ให้ระบุถึงวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย (มาตรา 13 วรรคสุดท้าย) ด้วยเหตุที่ว่าการจัดตั้งเทศบาลนั้นจะต้องกระทำเป็นพระราชกฤษฎีกาและการยุบเลิกก็ต้องกระทำเป็นพระราชกฤษฎีกาเช่นเดียวกัน

1. **ลักษณะการจัดองค์กร** องค์การเทศบาล (มาตรา 14) ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 นั้น องค์การของเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี

มาตรา 14 “องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี” ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งขึ้นจากราษฎรในท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (มาตรา 15) สำหรับจำนวนสมาชิกสภานั้นสุดแต่ว่าการเทศบาลนั้นเป็นเทศบาลประเภทใด เพราะฉะนั้นจำนวนสมาชิกของสภาเทศบาลแต่ละประเภท (มาตรา 49, 52 และ 55) มีดังนี้

มาตรา 49 “ให้สภาเทศบาลตำบลมีสมาชิก 12 คน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรีหนึ่งคน กับเทศมนตรีอื่นอีก 2 คน”

มาตรา 52 “ให้สภาเทศบาลเมืองมีสมาชิก 18 คน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรี 1 คน กับเทศมนตรีอื่นอีก 2 คน”

มาตรา 55 “ให้สภาเทศบาลมีสมาชิก 24 คน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วยนายกเทศมนตรี 1 คน กับเทศมนตรีอื่นอีก 4 คน”

สำหรับการแต่งตั้งประธานสภาและรองประธานสภาให้เป็นไปตามมาตรา 20 เช่น

มาตรา 20 “สภาเทศบาลมีประธานสภา 1 คน และรองประธานสภา 1 คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล”

2. อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล พ.ศ. 2496 สภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่พอที่จะสรุปได้ 3 ประการดังนี้ คือ -

(1) อำนาจในการตรากฎหมายออกใช้บังคับ สภาเทศบาลมีอำนาจที่จะตราเทศบัญญัติ ออกใช้บังคับภายในเขตเทศบาลของตนได้โดยสภาเทศบาลเป็นผู้ร่างขึ้น แต่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 60 และ 62)

มาตรา 60 “เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมาย”

มาตรา 62 “ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่สภาเทศบาลได้ร่างเทศบัญญัติขึ้นเสร็จแล้วในกรณีแห่งเทศบาลตำบล ให้ประธานสภาส่งร่างเทศบัญญัติไปยังนายกอำเภอเพื่อส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีแห่งเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ให้ประธานสภาเทศบาลส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาร่างเทศบัญญัตินั้น ถ้าเห็นชอบด้วยก็ให้ลงชื่อลงนามตีภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับจากประธานสภาเทศบาล

ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาเทศบาลเพื่อพิจารณาใหม่

ถ้าสภาเทศบาลยื่นยันตราร่างเดิมก็ให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนดเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับ จากประธานสภาเทศบาล ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบด้วยร่างเทศบัญญัตินั้น ก็ให้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่ออนุมัติ ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่เห็นชอบ ด้วยก็ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นเป็นอันระงับไป”

(2) อำนาจในการควบคุมการบริหารงานของเทศบาล (มาตรา 31) กล่าวคือ สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นองค์การในการควบคุมการบริหารงานของเทศบาลด้วยการตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นฝ่ายบริหารของเทศบาลได้เกี่ยวกับงานในหน้าที่

มาตรา 31 “ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรี ในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่คณะเทศมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่ง สิทธิที่จะไม่ตอบถ้าเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือ ประโยชน์สำคัญของเทศบาล”

นอกจากนั้นสภาเทศบาลยังสามารถควบคุมการบริหารงานของเทศบาล (คณะเทศมนตรี) ได้อีกทางหนึ่ง (มาตรา 34 และ 35) คือด้วยการยื่นคำร้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งให้คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีผู้ใดออกจากตำแหน่งได้

มาตรา 34 “สมาชิกสภาเทศบาลไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ใน ตำแหน่งมีสิทธิที่จะรวมกันทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอ ในกรณีแห่งเทศบาลตำบล หรือผู้ว่า ราชการจังหวัดในกรณีแห่งเทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ว่าคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือมีความประพฤติอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการ เมื่อนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่ กรณี ได้รับคำร้องนั้น ให้พิจารณาว่าจะสมควรเรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ ถ้า เป็นการสมควรก็ให้เรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี เพื่อให้มีการอภิปราย เกี่ยวกับคำร้องนั้นว่าสมควรจะส่งไปยังกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ เมื่อที่ประชุมมีมติอย่างใด ให้นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีปฏิบัติไปตามมตินั้น” (วรรค 1)

มาตรา 35 “เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับคำร้องตามความในมาตรา ก่อนแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้ยกคำร้องนั้นเสียหรือสั่งให้คณะ